

PROFIL VAN DE PORT. SYNAGOGUE TE AMSTERDAM, NAAR ROMEYN DE HOOGHE.

zelfs des zondags in de overvolle kerken het begraven niet staken kon. Ruim 24000 menschen waren er in 1664 in Amsterdam ten grave gebracht. Zelfs mannen, van beteekenis in Israël waren er, die in Sabbatai Tsewie geloofden en de woorden van den profet Joël op den gewaanden messias toepasten: „Ik zal wonderteekenen geven aan den Hemel en op de aarde bloed, vuur en rook. De zon zal verkeerren in duisternis, de maan in bloed, alvorens aanbreekt de dag des Eeuwige, die groote en ontzaglijke dag”. (Joël III 3).

Trouwe trawanten van den valschen Messias zorgden er voor, dat de groote wonderdaden van Sabbatai Tsewie alom uitgebazuind werden. Zij brachten tijdingen in omloop, die het brein van den grooten hoop nog meer op hol brachten.

Met deze feiten voor oogen kunnen we ons tenminste nog eenigszins voorstellen dat zoovelen onder Israël, die toch zoo innig gaarne de vervulling wilden zien van datgene, waarom zij iederen dag zoo vurig smeekten, dat namenlijk Israël niet langer het voorwerp van hoon en spot onder de volken zou zijn, die zoo hartstochtelijk verlangden naar het oogenblikkelijk, dat wreede vervolgingen en afschuwelijke menschen-slachtingen eindelijk eens zouden ophouden, en die hunkerden naar het tijdstip waarop

God hun smeekingen ten langen leste zou verhooren en hen terugvoeren naar hun eigen land. We kunnen ons nog eenigszins voorstellen, dat er zoovelen gevonden werden, die geloofden in dien dreamer van het ghetto, die aanvankelijk wel degelijk met edele bedoeling bezield was en die door zijn ingetogen leven, door zijn imponeerend vertrouwen en fraai stemgeluid der groote menigte zoozeer bekoorde.

De kinderen van de eerstaangekomenen onder de Joden in Amsterdam gevoelden blijkbaar het gemis aan een eigen vaderland meer dan hun ouders. Dit valt optemaken uit de hartstochtelijke wijze waarop zij de Sabbatiaansche beweging hebben toegejuicht.

Tot Sabbatai Tsewies aanhangers in Amsterdam behoorden o. m. ook de rabbijnen der Portugeesche gemeente Izak Aboab en Raphaël Moses d'Aguilar. Kwamen er goede tijdingen omtrent den Messias dan werden deze in de Synagoge voorgelezen en met gejubel en dans ontvangen. De jongelieden tooiden zich met groene sjerpen, daarmede te kennen gevende dat zij tot het gevolg van den Messias behoorden. Voor dag en dauw stond men op om boetgebeden uitte spreken, teneinde de verlossing te bespoedigen.

Hebreeuwsche en Spaansche gelegen-